

דפדפנה

בין הדף היומי ופרשת השבוע

רצוננו לראות את מלכנו

המלה מגזרת 'ויאמר' והטעם כי עשית הישר עד שיאמר שהוא יהיה אלוהיך. גם הוא עושה לך עד שאמרת שתהיה לו עם סגולה ויפה פירש". רצוננו לומר, שישראל עשו מעשים טובים עד שכביכול עשו להקב"ה רצון לקחת אותנו לו לעם. וכן הקב"ה עשה לנו טובות רבות עד שעשה לנו רצון להיות לו לעם סגולה". לפי פירושו ניתן להסביר את מיקומה של פרשייה זו בסמיכות לפרשת ביכורים.

פרשת ביכורים שכולה הודאה לקב"ה על כל הטוב אשר גמלנו שבגיננו אנו באים אל המקדש ומשתחוים לו ומקבלים עלינו אלוקותו.

הכרה זו בטובתו של הקב"ה וקבלת מלכותו עלינו בשל כך, גורמים לקב"ה מצדו להיטיב עמנו ולרצות בנו כעם. לפי זה ניתן גם להסביר את הקשר בין דרשותיו של ר' אלעזר בן עזריה בגמרא שלעיל. אומר ר' אלעזר קיום מצוות ההקלה באופן זה של התייצבות מלאה אנשים, נשים וטף יש בה אמירה לקב"ה 'רצוננו לראות את מלכנו' והיא גורמת מאידך באופן הדדי רצון מצדו לקחת אותנו לעם.

הדדיות זו של האמירה של ישראל לקב"ה מחד, והאמירה של הקב"ה לישראל מאידך, היא אחת מאבני היסוד של עבודת חודש אלול, בעיצומו אנו נמצאים. עבודה, הבאה לידי ביטוי באחד מ"ת של החודש "אני לדודי ודודי לי".

אנו נמצאים בערב יום פטירתו של ר' ישראל הבעש"ט. כשמו כן הוא, שכן אחד מיסודות תורתו הם חיפוש הטוב שבכל אחד. לכן לא סבל את אותם שעומדים בדרשותיהם ומונים חטאים בישראל.

ובהקשר 'מי כעמך ישראל' שהזכרנו, מסופר, שפעם אחת שבת הבעש"ט בוהלין, עיירה שכולה חסידים. לאותה שבת נזדמן גם דרשן אחד. הבעש"ט, הלך יחד עם חסידיו לשמוע דרשתו. עלה הדרשן לבמה והחל להוכיח את השומעים על שממעטים הם ללמוד, על יראת שמים שלהם, הפגומה מאד ועל תפילתם שלא בזמנה ושלא בכוונה. כששמע זאת הבעש"ט יצא מבית המדרש וחזר לאכסנייתו. השומעים כשראו את הבעש"ט עוזב את בית המדרש התחילו גם הם להישמט אחד אחד, עד שהדרשן נותר יחידי. במוצאי שבת בא הדרשן להבעש"ט בטרוניה על שבגללו נשאר יחידי בבית המדרש ולא הספיק לסיים את דרשתו ומי יודע אם יקבל שכר על הדרשה. עמד הבעש"ט על רגליו ובדמעות שוטפות נזף בדרשן ואמר לו: אתה שהרשית לעצמך לדבר בגנותם של ישראל ברבים, עדיין יש לך טענות וטרוניות כנגדי? ידוע תדע, כי כשאדם מישראל סובב כל היום בשוק ומחפש פרנסה לו ולביתו, ולפנות ערב, אחרי שהוא כבר עייף וייגע, שבור רצון ובידו עדיין אין פרוטה לפורטה, הוא נזכר שכמעט עבר זמן מנחה והוא נכנס לבית המדרש ומתפלל תפילה חטופה בלא כוונה ואולי גם אינו משמיע לאוזנו מה שהוא מוציא מפיו, מיד נעשה רעש בפמליה של מעלה ושרפי קודש מתכנסים מסביב לכסא הכבוד וקוראים זה אל זה ואומרים 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ' - ואתה, בשר ודם, מעיז לבוא ולקטרג עליהם בתוכחתך.....?

אתה אחד ושמןך אחד ומי כעמך ישראל המיוחדים שמך ואומרים פעמיים באהבה 'שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד'. וכמים הפנים לפנים כך לב האדם לאדם וכך היחס בינינו לאבינו שבשמיים.

בפרשתנו, פרשת כי-תבא כתוב: "היום הזה ה' אלקיך מצוץ לעשות את החקים האלה.... את ה' האמרת היום להיות לך לאלקים וללכת בדרכיו ולשמר חקיו ומצותיו ומשפטי ולשמע בקלו וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דברך... ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם-קדש לה' אלקיך כאשר דבר". (דברים כו - יז) פסוק זה 'את ה' האמרת היום' מוצאים אנו בין דפי הגמרא שנלמדו בשבוע האחרון, בדף ג' עמוד א'.

ב"ה זכינו השבוע לסיים מסכת מועד קטן ולהתחיל מסכת חגיגה, הפותחת במשנה הקובעת, כי: 'הכל חייבין בראייה'. מצוות ראייה כתובה בפרשת משפטים (שמות כג, יז): "שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך אל פני האדון ה'". הגמרא אומרת, שלומדים בגזירה שווה ממצוות 'הקהל' מי הם החייבים במצוות 'ראיה' שאף בה נאמר הפועל ר.א.ה. בפסוק "בבוא כל-ישראל לראות את-פני ה' אלקיך.... הקהל את העם האנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך למען ישמעו ולמען ילמדו... את-כל-דברי התורה הזאת". (דברים לא, יב)

בהקשר זה של מצוות הקהל ומצוות הבאת 'הטף' מביאה הגמרא בדף ג' עמ' א' את הברייתא הבאה: "ת"ר מעשה ברבי יוחנן בן ברוקה ורבי אלעזר בן חסמא שהלכו להקביל פני ר' יהושע בפקיעין. אמר להם מה חידוש היה בבית המדרש היום? - אמרו לו תלמידך אנו ומימך אנו שותין אמר להם אף על פי כן אי אפשר לבית המדרש בלא חידוש שבת של מי הייתה? - שבת של ר' אלעזר בן עזריה הייתה. ובמה הייתה הגדה היום? - אמרו לו בפרשת הקהל ומה דרש בה? "הקהל את העם האנשים והנשים והטף" (דברים לא-יב), אם אנשים באים ללמוד, נשים באות לשמוע, טף למה באין? - כדי ליתן שכר למביאיהן. ועוד דרש "את ה' האמרת היום וה' האמירך היום" (דברים כו-יז), אמר להם הקב"ה לישראל אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם. אתם עשיתוני חטיבה אחת בעולם דכתיב (דברים ו-ד) "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד" ואני אעשה אתכם חטיבה אחת בעולם שנאמר "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ" (דבה"א יז-כא).

ברייתא זו מעוררת שאלה משום שבהמשך הפסוקים בתורה כתוב: "ובגיהם אשר לא ידעו וישמעו ולמדו..." (דברים לא-יג). מפסוק זה משמע שהבאת הבנים היא כן במטרה ללמוד ולא רק לתת שכר לאלו שמביאים אותם?

נקודה זו מבאר המהרש"א כאן במקום (על תוד"ה אלא) ומשמע מדבריו, שיש שני סוגי בנים יש את אלה שמסוגלים ללמוד ולשמוע אותם יש להביא על מנת שאכן ילמדו וישמעו ואלה שלא מסוגלים להבין ולשמוע, הקטנים ממש, לגביהם נאמר שיש להביאם בשביל לתת שכר למביאיהם.

אך לפשוטו של מקרא מה פירוש המילה 'האמרת'? המפרשים וביניהם רש"י אכן התחבטו להסביר את המילה "האמרת".

רש"י - האמרת והאמירך (פסוק יח) אין להם עד מוכיח במקרא. ולי נראה שהוא לשון הפרשה והבדלה הבדלתי לך מאלהי הנכר להיות לך לאלקים והוא הפרישך אליו מעמי הארץ להיות לו לעם סגולה ומצאתי להם עד והוא לשון תפארת כמו יתאמרו כל פועלי און (תהלים צ"ד ד).

האבן עזרא מפרש את המילה 'האמרת' מלשון "אמירה" כפשוטו. וזו לשונו: "ויאמר רבי יהודה הלוי הספרדי נ"ע, כי